JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Rantanen, Johanna; Silvonen, Jussi

Title: Ohjaajat työssään 2017 : tutkimustiedote

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Suomen opinto-ohjaajat ry, 2018

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Rantanen, J., & Silvonen, J. (2018). Ohjaajat työssään 2017 : tutkimustiedote. Opinto-ohjaaja : opinto-ohjaajien ammatti- ja järjestölehti, 2018(2), 12-14. https://issuu.com/opinto-ohjaaja-ammattilehti/docs/opinto-ohjaaja_2_2018_web

OHJAAJAT TYÖSSÄÄN 2017 – TUTKIMUSTIEDOTE

Ohjaajat työssään 2017 –tutkimus toteutettiin vuoden 2017 lokakuussa sähköisenä kyselynä, joka suunnattiin niin opinto- ja oppilaanohjaajille kuin muillekin opinto-ohjauksen koulutuksen käyneille ohjausalan ammattilaisille eri tehtävissään (uraohjaaja/valmentaja, opettajatuutori, koulutussuunnittelija jne.). Kutsun kyselyyn sai kaikkiaan 2394 henkilöä, kun pääasiallisina sähköpostikutsulistan lähteinä käytettiin lääninhallituksen ja Suomen opinto-ohjaajat ry:n tietoja. Kutsun saaneista tutkimukseen osallistui 39 % eli yhteensä 942 vastaajaa.

Taustatiedot

Vastaajien keski-ikä oli 48 vuotta ja heistä naisia oli 81 % ja miehiä 18 %. Opinto-ohjaajan pätevyys oli 95 %:lla vastaajista ja 76 %:lla se oli hankittu erillis- ja/tai monimuotokoulu-tuksen kautta. Maisteriopintojen (2- tai 5-vuotinen koulutus) kautta pätevyys oli hankittu-na yhteensä 17 %:lla sekä 5 %:lla sivuaineen ja 2 %:lla muuta kautta. Vastaajista ohjaustyö-tä opinto-ohjaajana teki 67 %, opinto-ohjaajana ja opettajana 19 %, muulla nimikkeellä 9 %, yrittäjänä 0,2 % ja 5 % ei tehnyt vastaushetkellä ohjaustyötä. Pätevöitymisen jälkeisenä aikana vastaajat olivat olleet keskimäärin kahdessa työpaikassa ja yhteensä noin vuoden työttömänä, jos työttömyyskuukausia oli työuralla ollut.

Työn hallinta

Yleisesti ottaen vastaajat kokivat työnsä vastaavan omaa koulutustaan pääasiassa erittäin hyvin (59 %) tai vähintään hyvin (31 %). Alla olevassa kuviossa esitettyjen ohjauksen eri osa-alueiden hallinnankin vastaajat kokivat pääasiassa hyväksi lukuun ottamatta moni-kulttuurisuutta, konflikti- ja kriisitilanteiden hallintaa sekä teoria- ja tutkimustiedon hyödyntämistä, joiden hallinnan suhteen koettiin mahdollisesti hieman epävarmuutta.

Työolot ja hyvinvointi työssä

Kyselyssä kartoitettiin myös ohjausalan ammattilaisten työoloja ja hyvinvointia työssään. Tyypillinen yksilöiden määrä (= oppilaat, opiskelijat, asiakkaat riippuen työnkuvasta), joita vastaajat työssään ohjaavat ja/tai joista he ovat ohjauksellisesti vastuussa oli 250, joskin vaihteluväli on hyvin suuri ja riippuu paljon työnkuvasta.

Vastaajien ilmoittama keskimäärinen kuukausipalkka on 3850 euroa. Miesten keskipalkaksi ilmoitettiin 4181 euroa ja naisten keskipalkaksi 3775 euroa. Ero palkkauksessa voi selittyä eroilla työajassa ja työtehtävissä tai se voi osittain palautua sukupuoleen. Tyypilliseksi ”viralliseksi” tai ”työsopimuksen” mukaiseksi työtuntimääräksi viikossa vastaajat ilmoittivat 32 tuntia, kun todellisuudessa he kuitenkin kokivat aikaa tyypillisesti menevän työtehtäviensä hoitamiseen 37 tuntia viikossa. Palkallisen ylityön tekeminen oli vastaajajoukossa harvinaista (15 % vastaajista). Sen sijaan palkatonta ylityötä ilmoitti tekevänsä 54 % vastaajista. Kyselystä annetun palautteen perusteella työtuntikysymyksiin vastaaminen oli hankalaa. Näin ollen edellä esitetyt luvut työtunneista antavat tilanteesta karkean yleiskuvan. Osallistujien työsopimukset, -tehtävät ja –tilanteet ovat niin erilaisia, että ylei-sellä kyselyllä on vaikea tavoittaa asian monimuotoisuutta. Olemme tästä tietoisia ja tulemme mahdollisesti lähettämään asiasta tarkentavan kyselyn niille osallistujille, jotka ovat tähän antaneet luvan.

Psykososiaalisista työoloista kyselyssä kartoitettiin mm. vaikutusmahdollisuuksia työssä, työssä koettua kiirettä eli aikapaineita, tunnetta ohjaustyön ja ammatin antoisuudesta, ohjattaviin sitoutumista sekä työtovereilta saatua tukea ja esimiehen toiminnan supportiivisuutta, selkeyttä sekä eettisyyttä. Alla olevan kuvion tulosten mukaan keskimäärin psykososiaaliset työolot koetaan kaiken kaikkiaan melko hyviksi ohjaustyötä tekevien keskuudessa. Erityisesti ohjausalan ammattilaista lähinnä olevat, niin työtoverit kuin ohjattavat, koetaan tärkeiksi ja mahdollisesti ohjaustyöammatin ”suolaksi”. Kyselyn lopun vapaan sanan kohdassa tulevat kuitenkin esiin vastaajien yksilölliset kokemukset ja tilanteet, jotka eivät välttämättä vastaa tätä yleistä kuvaa. Jatkoanalyysimme tarkentavat ja syventävät tätä yleiskuvaa.

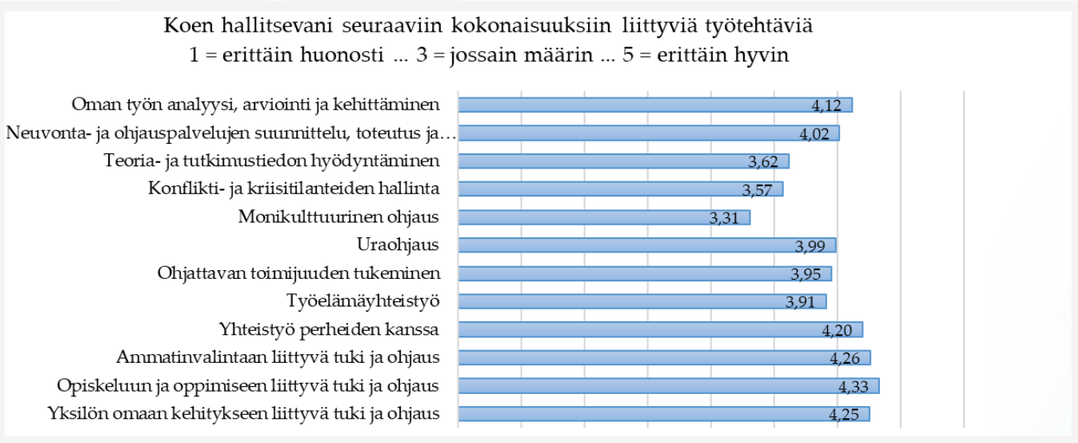

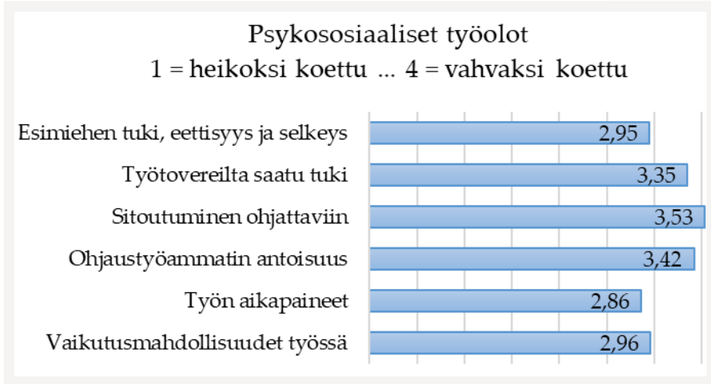

Työhyvinvointia kartoitettiin moniulotteisesti sekä myönteisten tuntemusten eli työn imun ja työtyytyväisyyden että kielteisten tuntemusten eli työuupumuksen ja työholismin näkökulmista. Työuupumusta koettiin koko vastaajajoukon tasolla melko vähän, kun taas työtyytyväisyyttä ja työn imua koettiin suhteellisen paljon. Työholismin keskiarvo 2 as-teikolla 1 – 4 kertoo siitä, että ohjausalan ammattilaisten työ on mukaansa tempaava ja antoisaa (kuten edellinenkin kuvio kertoi). Tällöin riskinä voi kuitenkin olla, että työn tekeminen koetaan liialliseksi ja pakonomaiseksi. Näitä työhyvinvoinnin eri ulottuvuuksien välisiä yhteyksiä tulemme analysoimaan jatkossa tarkemmin.

Kyselystä saatu palaute ja tutkimuksen jatkosuunnitelmat

Edellä on jo kunkin asian yhteydessä sivuttu joitakin aineistoanalyysin jatkosuunnitelmiamme sekä vastaajien vastauksia kyselyn lopussa olleeseen kysymykseen: ”Onko Sinulla mielessä jotakin, jonka koet tutkimuksen kannalta tärkeäksi kertoa tai haluatko antaa meille palautetta tästä kyselystä? Tai onko Sinulla mielessä tärkeä tutkimusaihe, jota kyselymme ei kattanut ja jota toivoisit tutkittavan?” Palautetta ja ajatuksiaan jakoi peräti noin kolmannes vastaajista. Olemme lukeneet ne huolella ja otamme niitä huomioon jatkotutkimusta tehdessämme. Kiitos!

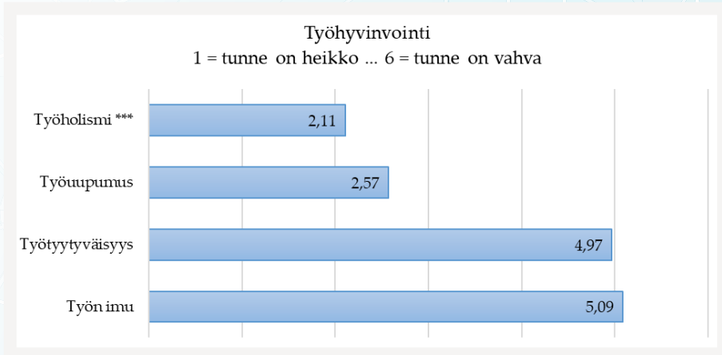

**** Huom. Asteikko työholismille on erilainen: 1 = heikko … 4 = vahva*

Vastaajien loppuajatuksista ja palautteesta yleisenä yhteenvetona vielä todettakoon, että huolimatta kyselytutkimukseen liittyvästä kankeudesta eli siitä, että kysymykset tai vastausvaihtoehdot eivät aina sovi kaikille, moni vastaaja koki kyselyn ja tutkimuksen tärkeäksi. Kyselyn pituudeksi oli saateviestissä mainittu keskimäärin 15 minuuttia, mikä luonnollisesti harmitti niitä, joilla vastaamiseen meni aikaa kauemmin. Tätä pahoittelemme ja samalla kiitämme vieläkin suuremmalla arvostuksella teitä kaikkia vastaajia panoksestanne ja aikanne antamisesta.

Hyviä jatkotutkimusaiheita ehdotettiin useita mutta toistuva teema oli ammatillisen kou-lutuksen reformin vaikutusten tutkiminen niin henkilökunnan kuin opiskelijoiden näkökulmasta. Yhdymme täysin näkemykseen tämän tutkimusaiheen tärkeydestä. Kiitämme tästä ja kaikista muistakin aiheista, joita voimme mm. välittää maisteri- ja jatkoopiskelijoiden tutkimusaiheiksi, jos kohta kaikkeen ei oma aikamme riitä.

Ohjausalan koulutuspoliittiseen teemaan eli koulutetaanko tällä hetkellä liikaa opinto-ohjaajia sekä ohjattavien liian suureen määrän otettiin niin ikään kantaa myös useissa vapaan sanan vastauksissa. Nämä teemat eivät välttämättä tällä tutkimuksella yksin ratkea ja keskustelu teemoista jatkunee eri foorumeilla. Tämän tutkimuksen ja teidän antamanne panoksen avulla pystytään kuitenkin tutkimaan mm. sitä, onko ohjattavien lukumäärä yhteydessä esimerkiksi työoloihin ja hyvinvointiin työssä, ja jos, niin miten? Onko suuri ohjattavien lukumäärä yhteydessä mahdollisesti työuupumukseen tai –holismiin tai jopa työn imuunkin? Entä jos ohjattavien suuri lukumäärä toisia uuvuttaa ja toisia ei, niin suojaako uuvuttavilta vaikutuksilta esimerkiksi työtoverien ja esimiehen tuki? Nämä ja monet muut mielenkiintoiset kysymykset odottavat vielä vastaustaan, kun ryhdymme ai-neistoa tarkemmin analysoimaan ja tuotamme lisää tietoa.

Tässä esitetyt luvut ja tulokset ovat hyvin alustavia ennakkotietoja, jotka on

tarkoitettu teille kyselyyn vastanneille ja ne tulevat tarkentumaan. Tulemme raportoimaan kyselymme tuloksista niin suomalaisissa kuin kansainvälisissä tutkimusjulkaisuissa. Tiedotamme julkaisuista aikanaan niiden ilmestyessä.

Kiitos yhteistyöstä ja hyvää talven jatkoa!

Ystävällisin terveisin,

ohjausalan yliopistotutkijat
Johanna Rantanen & Jussi Silvonen
Jyväskylä & Joensuu, 1.2.2018

Tutkijat tutkimuksen takana

Jussi Silvonen

Ensimmäisen ohjaukseen liittyvän tekstini julkaisin itse asiassa nuorena psykologian opiskelija AVO-lehdessä jo vuonna 1978. Kesti kuitenkin 90-luvun puoliväliin saakka, ennen kuin aloitin tutkijanurani ohjauksen parissa. Väittelin työttömille suunnatusta aktivoivasta ryhmäohjausmallista. Huomaan tänään, että väitöskirjani teemat ovat poliittisten kiistojen ytimessä.

Itä-Suomen yliopiston ohjauksen koulutuksessa olen työskennellyt kymmenen vuotta ja mielenkiintoni on vähitellen suuntautunut ohjauksen yhteiskunnallisiin kykentöihin ja funktioihin. Ryhmäohjaus toimintamallina kiinnostaa edelleenkin. Mutta nyt kiinnostavat myös ohjauksen uudet haasteet, monikulttuurisuus, työelämän raju muutos ja hyvinvointivaltion purkamisen seuraukset. Miten itse ohjaustyö ja sen ehdot muuttuvat? Miten ohjaajat jaksavat työssään? Mitä uutta meidän on keksittävä? Ohjaammeko ihmisiä yhä kiityvään oravanpyörään, vai osaammeko kuunnella ja antaa aikaa, tukea ihmisiä yhä moninaisemmiksi muuttuvilla elämänpoluilla?

Jussi Silvonen, Itä-Suomen yliopisto:
jussi.silvonen@uef.fi / 050-4423556

Johanna Rantanen

Johanna Rantanen työskentelee Jyväskylän yliopistossa opettajankoulutuslaitoksella yliopistotutkijana. Hänen päätehtäviinsä kuuluu ohjausalantutkimus, pro gradu tutkielmien sekä väitöskirjojen ohjaus ja alan koulutuksen kehittäminen. Tällä hetkellä hänellä on aktiivisimmin käsillä kaksi tutkimusprojektia: 1) Ohjaajat työssään 2017 –kyselytutkimus sekä 2) Onko hoppu? seuranta- ja kehittämistutkimus. Ensimmäisen sisällöstä on kerrottu tässä artikkelissa ja jälkimmäinen tarkastelee korkeakouluopiskelijoiden Hyvinvointia, OPiskelusta Palautumista sekä Urasuunnittelutaitoja yhteiskunnallisessa ilmapiirissä, joka korostaa suoraviivaisia siirtymiä ja nopeaa valmistumista kohti työelämää. Tästä projektin nimi – HOPPU – ja kysymys, onko tämä hyväksi ja kenelle? Johannan intresseissä on laajentaa Onko hoppu? tutkimus myös toisen asteen opiskelijoiden kokemusten kartoittamiseen aiheesta.

Johanna Rantanen, Jyväskylän yliopisto: k.johanna.rantanen@jyu.fi / 040-8054989

HY+
HELSINGIN YLIOPISTO
KOULUTUS- JA KEHITTÄMISPALVELUT
HELSINGIN YLIOPISTO

Kannusta nuoria uskomaan omiin mahdollisuuksiinsa! Auta nuoria etsimään entistä rohkeammin erilaisia uravaihtoehtoja ja tekemään viisaita valintoja.

Viisaat valinnat -hankkeessa koottuja työkaluja ja materiaalia ohjaustyön tueksi:
WWW.VIISAATVALINNAT.FI

Tutustu ohjaustyön täydennyskoulutuksiin:
HYPLUS.HELSINKI.FI/KOULUTUKSET

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Kasvatuksen ja ohjauksen perustutkinto tulee!

Nuorisotyön koulutuksen verkosto (NUVA-verkosto) oli ensimmäistä kertaa mukana Opopäivillä 1.-3.2.2018 esittelemässä uutta perustutkintoa; kasvatuksen ja ohjauksen perustutkintoa. Meillä nuorisotyön toisen asteen kouluttajilla on tiivis valtakunnallinen verkosto ja yhteistyö, joka on kaikille voimavara. Tiivis yhteistyö on mahdollista suhteellisen pienen osaamisalamme vuoksi. Markkinointiin opopäivillä osallistui 14 koulutuksenjärjestäjää ja kuudesta oppilaitoksesta otimme osaa itse päiviin. Ständillämme vieraili satoja opoja ja järjestämässämme iltatilaisuudessa kanssamme musisoi yli sata opoa. Päivien tunnelman koimme lämpimäksi, rennoksi ja mukavaksi! Kiitos järjestäjille!

Uudet tutkinnon perusteet astuvat voimaan 1.8.2018. Entinen nuoriso-ja vapaa-ajanohjaajan tutkinto löytyy jatkossa nimellä kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä ja se muodostuu kolmesta osaamisalasta: Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala, tutkintonimike nuoriso- ja yhteisöohjaaja, Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala, tutkintonimike lastenohjaaja ja Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala, tutkintonimike kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon suorittanut saavuttaa ohjauksen, kasvatuksen ja kommunikoinnin tehtävissä tarvittavaa monipuolista osaamista. Alalla tarvitaan hyviä viestintä- ja vuorovaikutustaitoja sekä kykyä ottaa huomioon taustaltaan erilaisten ja eri-ikäisten ohjauksen ja tuen tarpeet. Vastuu ohjattavien ja asiakkaiden psyykkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta korostuu myös alan osaamisvaatimuksissa. Alalla työskennellään usein osana moniammatillista ryhmää ja/tai verkostoa.

Meidän verkostomme tiiviin yhteistyön tavoitteena on tuoda näkyville uuden tutkinnon nuoriso-ja yhteisöohjauksen osaamisalaa. Tutkintonimike tulee olemaan nuoriso- ja yhteisöohjaaja. Nuoriso- ja yhteisöohjaaja suunnittelee, järjestää ja ohjaa eri-ikäisten ihmisten toimintaa. Työ on eri ikäisten ohjaus-, opastus- ja tukityötä, jonka painopiste on osallisuuden lisääminen, kansalaistoiminta ja monikulttuurinen työ. Alalla painottuvat harrastus- ja toimintamahdollisuuksien ohella nuorten elinolojen kehittäminen sekä yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja laajentaminen.

Ohjaustyö on vastuullista työtä, jolle löytyy samat elementit kaikille kohderyhmille vauvasta vaariin. Hyvät ohjaus- ja vuorovaikutustaidot ovat tutkinnossa avainasemassa. Nuorisotyössä korostuu arvostavan kohtaamisen, dialogin ja aidon läsnäolon taidot. Monelle nuorelle juurikin nuorisotyöntekijä saattaa olla se turvallinen aikuinen, jonka kanssa jaetaan elämän ilot ja surut. Nuorisotyöntekijällä tulee olla vahvasti palveluohjauksen taidot ja hänen tulee osata rajata työnsä niin, että tunnistaa ja ohjaa nuoren ammattiavun pariin. Hyvän palveluohjausvalmiuden mahdollistaa paikallinen monialainen yhteistyö, jossa nuorisotyö näkyy yhä vahvemmin toimijana.

Nuorisotyön toimintaympäristöt ovat monipuoliset, kunnallisesta nuorisotyöstä kolmannen sektorin hankkeisiin. Uusia toimintamuotoja muotoutuu nousseiden tarpeiden mukaan. Tällaisia ovat mm. kauppakeskusten pop up-nuorisotilat ja pääkaupunkiseudun Nuorisotyö raiteilla -yhteistyö.

Meille nuorisotyön kouluttajille nuorisotyö on enemmän kuin työ. Se on elämäntapa. Opoilla on tärkeä rooli nuorten elämässä tulevaisuuden ammatinvalintoja ja jatko-opintoja pohtiessa. Usein kuulemme, että juuri yläkoulun opo on ollut se henkilö, joka on löytänyt nuorelle koulutusvaihtoehtomme. Opoilla, ohjauksen ammattilaisilla, on silmää ja näkemystä siitä, kenelle nuoriso-ohjaajan työ saattaisi sopia tulevai-suuden ammattina. Koulutukseemme hakeutuvat ovat usein ulospäinsuuntautuneita ja aktiivisia toimijoita. Suoraan peruskoulusta tulevat ovat itsekin vielä nuoria ja kamppailevat elämänhallintansa kanssa. Se ei sinänsä haittaa, vaan kuuluu nuoruuteen. Kolmessa vuodessa he itsenäistyvät ja kasvavat vastuuntuntoisiksi ohjaajiksi. Suurimmassa osassa verkostomme koulutusorganisaatioista ovat ns. sisäoppilaitoksia, joten itsenäistyminen tapahtuu myös sitä kautta.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoon nuoriso- ja yhteisöohjaajan osaamisalalle voi hakeutua yhteisvalinnan kautta, mutta reformin myötä suurimmassa osassa oppilaitoksia on myös ns. jatkuva haku eli opintopolun kautta voi hakeutua jatkuvasti. Suurin osa oppilaitoksista pitää pääsykokeet yhteisvalinnassa hakeneille toukokuun alussa. Lisätietoa saa kunkin oppilaitoksen omilta nettisivuilta.

Yhteistyöterveisin koko nuva-verkoston puolesta,

Sari Huttu, Lehtori, Nuorisotyön ammattiaineet
Kanneljärven opisto, Lohja
sari.huttu@kannelopisto.fi